

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

І. УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење Закона о дуалном образовању садржан је у члану 97. тачка 10. Устава Републике Србије („Службени гласник РС“, број 98/06), према коме Република Србија уређује и обезбеђује, између осталог, систем у области образовања.

ІІ. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Закон о основама система образовања и васпитања који је донет 2009. године и Закон о средњем образовању и васпитању донетом 2013. године, није уређено дуално образовање, нити закони препознају овај вид образовања у стручним школама у Републици Србији.

Члан 30. Закона о средњем образовању и васпитању уређује питање практичне наставе и професионалне праксе коју школа може да остварује у сарадњи са привредним друштвом, установом, другом организацијом или другим правним лицем. Чланом је такође прописано да начин спровођења практичне наставе уређује министар, као и да се време, начин и услови за остваривање практичне наставе и професионалне праксе утврђују уговором.

Имајући у виду наведено, као и стање на тржишту рада Министарство просвете, науке и технолошког развоја (у даљем тексту: Министарство) дефинисало је увођење и развој дуалног образовања као један од приоритетних циљева, што свакако захтева и нормативно уређивање овог вида образовања.

Систем средњег стручног образовања у Републици Србији карактерише недовољна усклађеност са тржиштем рада која се огледа у чињеници да понуда и структура образовног система, застарели курикулуми, као и план уписа у средње школе не одражавају потребе привреде. За последицу имамо високу незапосленост младих која се убраја у једну у највиших у Европи, са изузетно забрињавајућим подацима где се 65% младих за завршеном стручном школом сврстава у дугорочно незапослена лица, а скоро 150.000 младих узраста од 15-24 године се не школује, нити ради.

Са друге стране, на основу свеобухватног истраживања потреба привреде установљено је да се привреда суочава са великим проблемима по питању недостатка компетентног кадра и кадра чије квалификације не одражавају и оствареност компетенција, исхода и циљева учења предвиђених курикулумом.

Иако у постојећем систему постоји сарадња између образовања и привреде и практичне наставе по том основу, она се реализује на неадекватан начин и не остварују се очекивани резултати у погледу усвајања знања, вештина и способности односно компетенција, чиме ученици након завршеног средњег стручног образовања нису спремни да се одмах укључе у рад у реалном радном окружењу. Из тог разлога, послодавци морају преузети на себе трошак увођења младих у посао и обучити их додатним знањима и вештинама потребним да се укључе у рад.

На основу изнетог, долази се до закључка да је потребно обезбедити унапређивање квалитета практичне наставе на начин којим ће се у систем реализације практичних аспеката стручног образовања поред школа укључи и привреда путем увођења система дуалног образовања.

Основна идеја дуалног образовања подразумева стицање теоријских знања у школи, а практичних у компанијама у реалном радном окружењу имајући у виду да школе не могу испратити брзину техничко-технолошких промена које се дешавају на тржишту. Поред тога, повећањем обима практичне наставе и изградом курикулума у које је укључена привреда - давањем описа послова који одговарају

пословима које ће ученици обављати након школовања на будућем радном месту, подиже се квалитет практичне наставе и ствара систем где квалификација заиста представља израз стечених компетенција, што на крају доводи и до повећања упошљивости младих. Тиме и привреда инвестирањем у образовање улаже у своје будуће запослене и на дуги рок решава проблем у погледу кадрова. Инвестирање се не односи само на обезбеђивање материјално-техничких услова и давање накнаде ученицима, већ и именовање запослених – инструктора који ће бити задужени и одговорни за рад са ученицима током целог циклуса школовања у складу са предвиђеним курикулумом.

Увођење овог иновативног модела образовања би најпре решило проблем компанија који се тиче недостатка квалификоване радне снаге, смањило незапосленост младих људи до 25 година и трошкове које Министарство издваја за стручно образовање. Овај модел ученицима ће омогућити да се запосле у некој од компанија, покрену свој посао или наставе школовање на струковним студијама и факултетима.

Осим тога Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године, дефинисала је као циљеве у области стручног образовања, следеће: стварање услова за увођење квалитетне радне праксе (стимулација послодаваца нпр. кроз пореске олакшице за развој социјалног партнерства практичне наставе, реализацији испита итд.); обезбеђивање да најмање 50% наставника/инструктора практичне наставе у предузећима положи мајсторски испит и акредитовани као наставници у надлежној институцији; успостављање система акредитације и сертификације послодаваца и инструктора који раде са ученицима у предузећима; акредитација радних места за реализацију практичне наставе, пореске олакшице за предузећа у којима се реализује практична настава, доношење законске и подзаконске регулативе за финансијске стимулације послодаваца у чијим се привредним друштвима реализује практична настава, те укључивање најмање 10% послодаваца у рад секторских већа, испитних комисија и у реализацију практичне наставе.

Нацртом Закона о дуалном образовању (у даљем тексту: Нацрт закона) приступило се са циљем да се концепција дуалног образовања прилагоди времену, потребама и условима у којима се може одвијати овај процес у Републици Србији, уједно користећи сва искуства европских земаља које имају развијен овај систем образовања.

Досадашња искуства у оквиру пројеката подржаних од стране земаља Немачке, Аустрије и Швајцарске говоре у прилог чињеници да је систем дуалног образовања нашем образовању и нашој привреди неопходан. На основу досадашњег искуства у имплементацији дуалног образовања у коме тренутно учествује 21 стручна школа са 1272 ученика и 68 компанија, са једном генерацијом која је прошла циклус по дуалом моделу и добила запослење, 1800 привредника који су потписивањем изјаве о намерама показали интересовање и спремност да се укључе у систем образовања, неопходна су законска решења са јасно регулисаним правима и обавезама који ће повезати интересе државе, послодаваца и радника и ученика и стручно образовање ставити у функцију привредног раста и развоја.

Као што смо већ навели, важећи Закон о средњем образовању и васпитању уређује само практичну наставу и професионалну праксу коју школа може да остварује у сарадњи са привредним друштвом, установом, другом организацијом или другим правним лицем, али нису прецизирани услови под којима та сарадња треба да се одвија, односно под којима се обавља учење на раду у реалном радном окружењу. Оно што Законом о дуалном образовању и релевантним подзаконским актима треба да буде прецизирано су услови које привредни субјект треба да испуни да би могао да образује ученике, односно којом делатношћу треба да се бави и које материјално-техничке могућности и услове треба да испуњава.

Нацртом закона омогућава се систематичан, рационалан и поступан приступ увођењу и развијању дуалног образовања уз свеобухватно сагледавање

процеса, од почетка до краја школовања. Такође јасно дефинисан систем права и обавеза школе, послодавца и ученика, треба да обезбеди укључивање већег броја компанија и школа у нови модел практичне наставе, усклађивање образовања са потребама привреде, и могућност да компаније добију одговарајуће кадрове, а ученици одговарајућа знања, вештина и способности чиме ће се омогућити бржа и лакша запошљивост младих.

Такође, циљ доношења новог закона је и постизање оптималних резултата у свакој од етапа образовања, било да је у питању образовање за наставак школовања или за ступање у процес рада. Истовремено, отвара се могућност континуиране провере, анализе и модификације остварених резултата.

Како се предложене новине у Нацрту закона не могу решавати подзаконским актом или на други начин, то је неопходно донети закон ради уређивања дуалног образовања.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Материја Нацрта закона систематизована је у једанаест глава, и то: I. Основне одредбе; II. Остваривање дуалног образовања; III. Уговори у дуалном образовању; IV. Регистар уговора; V. Инструктор; VI. Оцењивање и испити у дуалном образовању; VII. Материјално и финансијско обезбеђење ученика; VIII. Надзор; IX. Казнене одредбе; X. Прелазне и завршне одредбе.

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Чланом 1. Нацрта закона о дуалном образовању (у даљем тексту: Нацрт закона) уређује се предмет Нацрта закона, а то су: садржај и начин остваривања дуалног образовања, провера испуњености услова послодавца за учење кроз рад, узајамна права и обавезе ученика, родитеља, односно других законских заступника, школе и послодавца, материјално и финансијско обезбеђење ученика, друга питања од значаја за дуално образовање, као и област примене овог закона.

Чланом 2. Нацрта закона дефинише се значење појмова у смислу овог закона, као што су појам: дуално образовање, послодавац, учење кроз рад, инструктор и координаторучења кроз рад.

Чланом 3. Нацрта закона дефинишу се принципи на којима се заснива дуално образовање, као што су: доступност, релевантност, проходност, целоживотно учење, право избора, једнаке могућности, партнерство, професионалност и етичност, осигурање квалитета.

Чланом 4. Нацрта закона утврђено је да су циљеви дуалног образовања: обезбеђивање услова за стицање, усавршавање и развој компетенција у складу са потребама тржишта рада; развијање предузимљивости, иновативности, професионални и каријерни развој сваког појединца; обезбеђивање услова за даље образовање, као и за лични, економски и друштвени развој; развијање способности за тимски рад и осећај личне одговорности у раду, свести о важности безбедности и здравља на раду и развијање способности самовредновања, изражавања сопственог мишљења и самосталног доношења одлука.

II. ОСТВАРИВАЊЕ ДУАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА

Чланом 5. Нацрта закона дефинисано је даоснов за доношење планова и програма наставе и учења у дуалном образовању представља стандард квалификација, те да се стандард састоји од описа рада, циљева и исхода учења.

Чланом су утврђене установе које на основу иницијативе секторског већа или утврђених потреба привреде израђују опис рада као део стандарда квалификација и достављају га Министарству ради усвајања. Чланом је утврђено да на основу описа рада, Завод за унепређивање образовања и васпитања израђује и доставља Министарству ради усвајања предлог циљева и исхода учења, као и предлог наставног плана и програма који садржи стандард квалификација. Чланом је утврђен и обавезан садржај плана и програма наставе и учења.

Чланом 6. Нацрта закона прописан је обим учења кроз рад код послодавца за образовне профиле у трогодишњем и четворогодишњем трајању, прописаних планом наставе и учења; период у току дана када се врши учење кроз рад и максималан број часова недељно; место учења кроз рад, као изузеци и проценат у којем се учење кроз рад може одвијати у школској радионици која мора поседовати одговарајући материјал и опрему.

Члан 7. Нацрта закона дефинише начин уписа у средње школе, по подручјима рада и профилима, као и предлагаче плана уписа у средње школе, који тај план израђују уз учешће различитих актера, као што су: послодавци, служба за запошљавање у јединици локалне самоуправе, Привредна комора Србије и друге заинтересоване стране.

Чланом 8. Нацрта закона уређена је улога ученика, школе и послодавца спровођењу учења кроз рад код послодавца и њихови међусобни односи.

Чланом 9. Нацрта закон адефинисано је да се заштита права ученика остварује у складу са законом којим су уређене основама система образовања и васпитања.

Чланом 10. Нацрта законатаксативно су наведени услови које послодавац мора да испуни ради извођења учења кроз рад, а који се односе на делатност, простор, опрему, средства, број лиценцираних инструктора, обезбеђивање безбедности и здравља на раду, услови које мора да испуни послодавац у погледу ликвидности, као и услови за одговорно лице послодавца.

Чланом 11. Нацрта закона утврђено је да поступак провере испуњености услова послодавца за извођење учења врши Привредна комора Србије која образује Комисије за утврђивање испуњености услова за образовни профил, односно групу образовних профила. Чланом је утврђен и састав ове Комисије, начин и рок за подношење Захтева за проверу испуњености услова и издавање Потврде о испуњености услова, вођење Регистра послодавца којима је издата Потврда.

III. УГОВОРИ У ДУАЛНОМ ОБРАЗОВАЊУ

Чланом 12. Нацрта законарегулишу се постојање две врсте уговора – уговор о дуалном образовању којим се уређује међусобни однос школе и послодавца и уговор о учењу кроз рад којим се уређује међусобни однос послодавца и ученика, односно родитеља или другог законског заступника малолетног ученика.

Чл. 13 – 16. Нацрта закона дефинисани су форма и садржина уговора о дуалном образовању који се закључује између школе и послодавца, као и могућност школе да овај уговор закључи са једним или више послодавца који имају Потврду, као и могућност послодавца да овај уговор закључи са више школа. Дефинисана је обавеза школе да о закљученим уговорима о дуалном образовању обавести Министарство у року од осам дана од дана закључивања уговора. Установљава се и обавеза школе и послодавца да најкасније у року од осам дана од дана закључивања уговора о дуалном образовању, на својим званичним интернет страницама објаве информацију о могућности обављања учења кроз рад код послодавца, а таксативно је наведен и садржај тих информација.

Чл. 17– 19. Нацрта закона прописани су услови и разлози за раскид уговора о дуалном образовању, како од стране школе, тако и од стране послодавца, и предвиђене последице раскида тог уговора.

Чл. 20 – 22. Нацрта закона дефинисани су форма и садржина уговора о учењу кроз рад који закључују послодавац и родитељ односно други законски заступник малолетног ученика или пунолетан ученик, најкасније до почетка школске године у којој почиње обављање учења кроз рад, као и могућност да родитељ односно други законски заступник малолетног ученика или пунолетан ученик закључе уговор са више послодавца уколико је то неопходно ради реализације наставног плана и програма.

Чл. 23 – 25. Нацрта закона прописани су услови и разлози за раскид уговора о учењу кроз рад, како од стране послодавца, тако и од стране родитеља односно другог законског заступника малолетног ученика или пунолетаног ученика, и предвиђене последице раскида тог уговора.

IV. РЕГИСТАР УГОВОРА

Члан 26. Нацрта закона прописује установљење и вођење Регистра уговора и евиденције уговора, с тим да Регистар о уговорима о дуалном образовању и Регистар уговора о образовању кроз води Привредна комора Србије, а евиденцију о тим уговорима води школа. Чланом су таксативно наведени подаци који се уписују у регистре.

Чланом 27. Нацрта закона уређује коме се подноси Захтев за упис у регистар, као и овлашћене подносиоце захтева, рок у коме се подноси Захтев и форма у којој се подноси.

V. ИНСТРУКТОР

Чланом 28. Нацрта закона утврђени су услови које мора да испуњава лице које има својство инструктора у дуалном образовању, обуку инструктора, сарадњу са координатором учења кроз рад, начин оцењивања инструктора. Чланом је прописано да програм обуке за инструктора и ближе услове о полагању испита за инструктора, прописује министар на предлог Завода за унапређивање образовања и васпитања.

Чланом 29. Нацрта закона прописана је надлежност за спровођење испита и издавање Лиценце инструкторима, за вођење Регистра о издатим Лиценцама инструктора, као и за прописивање садржаја и обрасца Лиценце инструктора. Члан дефинише и да испит за инструктора реализује посебна Комисија коју формира Привредна комора Србије, а најмање један представник Министарства је обавезан члан ове Комисије.

VI. ОЦЕЊИВАЊЕ И ИСПИТИ У ДУАЛНОМ ОБРАЗОВАЊУ

Чланом 30. Нацрта закона прописано је континуирано праћење напредовања ученика и оцењивање ученика које врши инструктор у сарадњи са координатором учења кроз рад, по исходима прописаним правилником којим се ближе уређује оцењивање у средњем образовању и васпитању.

Чланом 31. Нацрта закона уређени су завршни и матурски испит у дуалном образовању, комисија за проверу стечених компетенција, јавне исправе и додатак дипломе који се издаје ученику који је положио завршни или матурски испит у дуалном образовању.

VII. МАТЕРИЈАЛНО И ФИНАНСИЈСКО ОБЕЗБЕЂЕЊЕ УЧЕНИКА

Чл. 32. и 33. Нацрта закона дефинисано је материјално и финансијско обезбеђење ученика из сопствених средстава послодавца, односно таксативно су наведене обавезе послодавца у погледу материјалног и финансијског обезбеђења ученика. Чланом је предвиђена и могућност да се из средстава буџета Републике Србије додељује кредит ученику који је уписао образовни профил који се налази на листи дефицитарних занимања на тржишту рада.

VIII. НАДЗОР

Члан 34. Нацрта закона дефинише просветну инспекцију, односно инспекцију рада као надлежну за надзор над применом овог закона, односно услова рада и безбедности на раду.

IX. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Чл. 35. и 36. Нацрта закона прописане су новчане казне за прекршаје школе, као и директора, односно одговорног лица школе и новчана казна за прекршаје послодавца, односно одговорног лица код послодавца.

X. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 37. Нацрта закона дефинише рок у којем ће министар донети предвиђене подзаконске акте.

Члан 38. Нацрта закона прописује да ће закон ступити на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а да се примењује од школске 2018/2019. године.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

Планирано је да закон ступи на снагу почев од школске 2018/19. године тако да средства у 2017. години нису потребна. Износ потребних средства у 2018. и 2019. години наведен је у тексту који следи:

1. Обезбеђење ученичког кредита ученику који је уписао образовни профил који се налази на листи дефицитарних занимања коју дефинише Национална служба за запошљавање. Кредит се исплаћује у износу од 5400,00 динара месечно 10 месеци годишње. Планирано је да се кредит додељује само у првој години учења.

За 3 месеца 2018. године, потребно је обезбедити средства средства за 180 ученика у износу од **2.916.000,00 динара.**

Ова средства за 2018. биће лоцирана на :

Програм 2007

ПРОГРАМСКА АКТИВНОСТ 0003 – Индивидуална помоћ ученицима

Конто: 621000 Набавка домаће финансијске имовине

За 10 месеци 2019. године, потребно је обезбедити средства за 180 ученика у износу **9.720.000,00 динара.**

Ова средства за 2019 биће лоцирана на :

Програм 2007

ПРОГРАМСКА АКТИВНОСТ 0003 – Индивидуална помоћ ученицима

Конто: 621000 Набавка домаће финансијске имовине

2. Финансирање плата, пореза и доприноса за координатора учења кроз рад.

Координатор учења кроз рад је лице запослено у стручној школи чији је задатак праћење остваривање учења кроз рад које се одвија код послодавца. За свако одељење неопходно је обезбедити ангажовање једног координатора учења кроз рад. Ангажовање ових лица не представља додатно запошљавање због тога што ће поменути посао обављати већ запослени радници стручних школа школе ангажовани на пословима практичне наставе ученика. У 2018. години очекује се да буде уписано око 100 одељења ученика у дуалном образовању и за свако одељење треба планирати по једног координатора учења кроз рад, односно укупно 100 координатора. У 2019. години укупан број ангажованих координатора износиће 200.

Укупни бруто износ средстава за 100 координатора је око 7.000.000 динара месечно односно укупно 21.000.000 динара за три месеца у 2018. години.

Ова средства за 2018. годину биће на :

Програм 2004
ПРОГРАМСКА АКТИВНОСТ 0001 - **Реализација делатности средњег образовања и образовања одраслих**
Конто: 411100 Плате, додаци и накнаде запослених - **17.812.000,00 динара**
Конто: 412000 Социјални доприноси на терет послодавца - **3.188.000,00 динара**

За 12 месеци 2019. године, потребно је обезбедити средства за 100 координатора у износу од 7.000.000 динара месечно, односно укупно 84.000.000,00 динара.

За 3 месеца 2019. године, потребно је обезбедити средства за додатних 100 координатора који ће започети посао у школској 2019/20. години у износу од 7.000.000 динара месечно, односно укупно 21.000.000,00 динара.

Укупна потребна бруто средства у 2019. години износиће 105.000.000,00 динара

Ова средства за 2019. биће на :

Програм 2004
ПРОГРАМСКА АКТИВНОСТ 0001 - **Реализација делатности средњег образовања и образовања одраслих**
Конто: 411100 Плате, додаци и накнаде запослених – **89.059.000,00 динара**
Конто: 412000 Социјални доприноси на терет послодавца - **15.941.000,00 динара**

Напомињемо да је ова сума већ обезбеђена у оквиру постојећих лимита за програм средње образовање.